

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
appravništvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice hřtv. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Delečniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
Pesameznik! Išli dobē
se v tiskarno in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 20.

V Mariboru, dne 15. majnika 1901.

Tečaj XXXV.

Podpirajmo dober tisek!

Knjige in časopisi so dandanes velemoč, s katero morajo računati tudi najvplivnejši možje in celo vladarji. Kakor če iskra pade v smodnik, tako tisk raznese širom sveta misli in dogodke ter vname tisoče in tisoče src. Tisek je velika dobrota, ker se z njim lahko širi prava omika in ljudje vnamajo za dobro stvar. Toda gorje, če tisek pride v roke hudobnih ljudi, ki ljudstvo nalašč slepijo z lažmi in zapeljujejo v zmoto ter iz umazane dobičkarije kvarijo srca. Noben strup ni tako nevaren kakor hudoben tisek. To znajo hudobni ljudje in nagnusnejše blato širijo med ljudi kot čisto zlato. Mnogi ne poznajo volkov v ovčji obleki. Takih volkov je tudi pri nas na slovenskem Štajerskem že več. Tak volk v pohlevni slovenski obleki je n. pr. ptujski »Štajerc«, katerega zalagajo prusaški bogatini z denarjem, da slepi pošteno slovensko ljudstvo. Dolžnost je vsakega poštenega Slovenca, da od svoje strani pripomaga s poukom in dobrim tiskom odpirati ljudem oči. Širji krogi našega ljudstva se so premalo prebujeni in poučeni v politično-gospodarskem oziru, in s tem se zviti sovragi hočejo okoristiti.

Sklenilo se je, v Mariboru v tiskarni sv. Cirila izdajati nov list po jako nizki ceni, ki bo podajal potreben pouk v političnih in gospodarskih zadevah in katerega bo lahko omislil tudi najubožnejši dninar. Namerjavajo se izdajati tudi poljudne, času primerne brošurice (knjižice). Zatorej, rodoljubi, podpirajte to podjetje z

dobrimi, prav poljudnimi spisi in pa tudi znatno, ker brez tega se ne doseže nič. Vzgleđ nam naj bodo nasprotniki, ki toliko žrtvujejo za svojo hudobno stvar. Ustanovniki katoliškega tiskovnega društva plačajo enkrat za vselej 100 kron, redni udje vsako leto 10 kron, kdor pa daruje društvu kakšenkoli znesek, je podpornik društva. Vsako darilo se hvaležno sprejme.

Dnevi so hudi, na delo rojaki — za vero, dom, cesarja!

Naš gospodarski napredek.

Z murskega polja.

Z velikim veseljem smo prečitali poročilo o zadnjem zborovanju bralnega društva v Žičah pri Konjicah. Veselili pa smo se ne toliko radi tega, ker se je zborovanje obneslo tako lepo in dostojno, ampak radi tega, ker je na tem zborovanju naznanil gospod Korošec, da se bo v Mariboru — in se to leto shod odposlancev bralnih društev ter vseh nepolitičnih izobraževalnih društev na Spodnjem Štajerskem, na katerem se bo posvetovalo, kako se naj po naših različnih izobraževalnih društvih dela za strokovno izobrazbo našega kmeta.

Bilo je nujno potrebno, da se vsaj nekaj začne skrbeti za strokovno stanovsko izobrazbo našega kmeta, ako nam je gospodarski napredek spodnještajerskih Slovencev istinito pri srcu. V zadnjem času so na Spodnjem Štajerskem, reči smemo skoraj, kakor gobe po dežju rasla različna-gospodar-

ska društva. Želja po takih društvih ni izhajala toliko od vodilnih rodoljubov kakor pa iz sredine kmečkega ljudstva samega. Kmet čuti, da se nahaja v bednem položaju, in z vsem srcem hrepeni, da bi se rešil pretečega propada, zato pa sega po vsem, kar se mu nudi v rešitev. Mi smo veliki prijatelji združnega življenja, a reči moramo, da naše zadruge na Spodnjem Štajerskem ne izpolnjujejo istega upanja, katero se je v nje stavilo. To so hude in ostre besede, mogoče da jih bodo zlobni nasprotniki zopet izrabljali v svoje hudobne namene, a resnične in odkritosrčne pa so naše besede. Boljše je, da gledamo naše razmere z jasnimi očmi, ne pa skozi kopreno.

Zakaj pa naše zadružništvo ne prospava? Glavni razlog je ta, da nimamo za združno delovanje dovolj izobraženih ljudi. Naši kmetje imajo pač navdušenje za zadružništvo, a nimajo pregleda čez celo narodno gospodarstvo in tudi ne dovolj izomike za vodstvo združnih društev. S to izpovedjo pa nočemo žaliti naših vrlih kmetov, kajti če tega ne znajo, niso sami krivi, ampak oni, ki bi jih naj o tem pravočasno poučili. Zato se tudi ne bojimo odkritosrčno izjaviti, da se je pri zidanju našega zadružniškega poslopja položil temeljni kamen mnogo ter mnogo preplitvo. In nakana gospoda Korošca bode, ako se prav izvede, vsaj nekoliko ta pogrešek popravila.

Naše slovenske kmete je treba strokovno izobraževati. Le v izobrazbi je napredek! Prva pomoč bi nam morale biti sicer kmetijske šole. Toda spodnještajerski Slo-

Listek.

Morju v spomin.

A. K.—N.

Silni vihar in bučanje zaganjajočih se valov ob hišo mojega stanovanja — me vzbudi; manem si oči ter skrbno poslušam. Ura je ena čez polnoč.

V sobi je vse tiho, le ura na mali omari poleg postelje hiti svojo pot. Zdaj pa zdaj začuje se po sobi odmev zunaj tulečega viharja in zaletavajočih se valov ob trden zid in skale; po oknu na leviči čuje se rahlo odtakanje morja.

Na morju je vihar.

Začuje se votlo kričanje v sobi nad mojim stanovanjem — to me prisili, da ustanem.

Nekako boječe se oblečem in — plašnega obraza stopim na levo k oknu. Pri špranjah in odprtinah piha mi mrzel vetrič na gorki roki.

Gledam — gledam, — skušam odpreti notranje okno — kar mi zabuči nasproti hud vihar in pljuskne po zunanjem lesenem oknu — morski val. Hitro pritisnem obe stranici notranjega okna nazaj — poslušam, kako se odtaka slana voda curkoma z okna.

Zopet odprem notranje okno.... Pri odprtini zunanjega lesenega okna zapihti mi v nos hud morski vzduh. Trdno se držeč za železje, vdelano v okno, privijem deščico zunanje stranice — pokukam — kar se odpre globoko pod menoj ko brezno velik val in buti neusmiljeno v niže naložene skale in zidovje. Voda pljuskne na okno — tudi meni na obraz in v usta pade mi pri odprtini slano morje.

Nažgal sem luč.

Notranja samota, divjanje viharja in zamolklo govorjenje — molitev v sobi nad menoj — zavzame me strah, notranja tesnost.

Se vedno se čuje bučanje in divjanje zunaj vladajočega viharja, pljusk nemirnega morja na okno — in to vedno silnejše, da se že poslopje stresa.

Neusmiljeno morje! Groza! — Zopet buti...

Ojunačim se; stopim k oknu — odprem notranji stranici — že morski vzduh — pa voda — morje na oknu! — Zopet vihar, še silnejši — in — pljusk na okno.

Strah! —

Privzdignem deščico, a kaplja za kapljo pada z belo barvanih, gladkih deščic.

Za čas se umiri...

Razgled po odprtem morju — strašen, grozen! — Val ob val se zaganja in slednjič pljuskne ob svetilnik, stoječ sam v sredini morja; luč v njem večkrat zatemni, a za čas se zopet prikaže, ko se valovje poniža.

Na desni svetilnika opaziti je drugo luč — tuja ladija. Priklenjena je, sama v sredini morja, v železno »boč«; nemirno premetava se sem in tje — polagoma izgine — se zopet prikaže — se vzdigne, pomakne sedaj na to, sedaj na ono stran, — pa zopet izgine, vzdigne in — — — zopet pljusk na okno.

Kako vznemirjeno in razburkano je morje! Včasih tako mirno in gladko, a sedaj tako neusmiljeno zaganja valove ob spodaj ležeče skale, v samotni svetilnik in v to nedolžno ladijo, v kateri so gotovo tarnajoči in nesrečni potniki!

Da, v istini:

Kdor moliti ne zna,

Naj na morje se poda!

Celo noč se klanja mogočno vodovje silnemu viharju ter buta neusmiljeno ob zidovje in tako prepreči meni spanje.

Ura je sedem v jutro, ko stopim plahih korakov čez prah hišnih vrat ter pospešim korake k pristanišču. Dež še vedno lahno pada. — A kaj! — Tu je vse razdejano!... Kot razvaline leže velikanski kamni od razrušenega pomola sem in tam — zidovje

venci nimamo ne ene slovenske kmetijske šole, dočim imajo štajerski Nemci štiri gospodarske šole. Niti dežela niti država nam noče dati takih šol. A ker našega kmeta ne smemo pustiti propasti, za to mu moramo z drugimi sredstvi pomagati, da mu vsaj kolikor toliko pomoremo naprej v stanovskem izobraževanju. O teh sredstvih se bomo posvetovali v Mariboru.

Gotovo imajo že oni mariborski rodoljubi, ki hočejo celo stvar spraviti v tir, natančno načrtano načrt, kako hočejo po naših izobraževalnih društvih dovajati našemu kmetu večjo stanovsko izobrazbo. Mi bi nasvetovali danes samo to, da se naj odločijo za pozimske poučne tečaje, v katerih bi se načrtoma predaval pouk vsaj o knjigovodstvu in splošnih načelih narodnega gospodarstva. Ako bo nam dopuščal čas, pridemo kmalu še tudi z drugimi nasveti.

Mi z dežele vam kličemo: Le krepko naprej v nameravanem podjetju. Čem krepkejša se vrže kamen v vodo, tem večji kolobar povzroči njegov padec na površju. Čim pogumejše boste nastopali, tem več uspehov boste imeli.

Državni zbor.

Zveza med slovanskimi in nemškimi liberalci.

Nekaj dni po razpravi o graji, katera naj se izreče Steinu radi psovke na dr. Šušteršiča, je pisal glavni židovski list »Neue Freie Presse«: »S svojimi besedami, s katerimi je skušal dr. Kramar pokopati dr. Šušteršiča, se je dr. Kramar sam pokopal«. Ko se snideta dan pozneje v zbornici dr. Kramar in dr. Schalk, pristaš prusovske stranke, stopi dr. Schalk k dr. Kramaru ter mu izrazi svoje obžalovanje radi tega napada.

Tudi to dejstvo spričuje skupno postopanje vseh protikršćanskih strank, proti krščanskim poslancem v državnem zboru.

Na prid našemu hmeljarstvu.

Dne 8. majnika t. l. se je zbralo velikansko odposlanstvo v državni zbornici, da stopi k trem ministrom, naj branijo avstrijsko hmeljarstvo pri sklepanju novih kupčijskih pogodb. Dozdaj se je avstrijski hmelj prodajal večinoma na Nemško, ker je carina za uvoz bila primeroma nizka. Čuje se pa, da namerava Nemčija občutljivo povišati carino na avstrijski hmelj. To bi bil za naše hmeljarje hud udarec. Ob enem smejo Američani in Rusi svoj hmelj uvažati na Avstrijsko, ker je carina za američanski in ruski hmelj

izpodkopano in izjedeno, — morje vzdignjeno — narastlo — strašen prizor! — Različne stvari leže po obali, katere je vrglo umazano in razburkano morje na obrežje — in jih še meče. Tu je star velik slamnik, tu strgana obušala, tam morske rože, tu zopet školjke, raznobarvne cunje, metle, palice, ščeti in drugo.

Žalosten pogled na ribiške čolne, a še žalostnejši na domači parnik, ki se guglje oddaljen od obali. Rad bi si že odložil tovor, a pričakuje mirnejšega morja.

Strmé sem gledal potnike, izstopivše iz ladije, ki se je šele ob 8. uri usidrala k obali. Potniki vsi prepadeni in slabotni stopajo boječe po lesenem mostičku na suho. Slednjič prinesejo tudi nezavestno kmetko ženico na nošalih na prosto. — Sišal in poslušal sem, kako je revica — prišedša k zavesti, hvalila in molila Boga: »Hvala ti, Bog, da si me rešil nesrečne smrti!«. Usmilila se mi je.

Skakljanje malih bosonogih otrok ob obrežju, iskajočih ličnobarvnih školjk, tvorilo je milejšo podobo razdrite obali in žalostno pogledajočega revnega ljudstva, ki je glasno vpilo: »Današnja noč je bila strašna! Kak je bil vihar in kako je metalo morje visoko valove!«. Stare zagorele ženice pristavljale so v jednomer trkajoč se z roko na prsi: »Moj

pri uvažanju na avstrijska tla nizka; nasproti pa se ne more avstrijski hmelj uvažati v Rusijo in v Ameriko, ker je carina pri uvažanju silno visoka. Da se toraj pri sklepanju prihodnjih kupčijskih pogodb ta stvar reši ugodno za avstrijske hmeljarje, se je vršilo pred nekaterimi tedni zborovanje hmeljarjev v Začu na Češkem; 8. majnika pa so poslali češki hmeljarji svoje odposlance k trgovinskemu in poljedelskemu ministru in k ministrskemu predsedniku. Pridružilo se je tudi mnogo državnih poslancev. Iz Štajerske ni bilo sicer nobenega hmeljarskega odposlanca; a zastopali so štajerske hmeljarje pri odposlanstvu državni poslanci štajerski vitez Berks, Žičkar in baron Hackelberg. Ministri so obljubili, da se hočejo ozirati na izražene želje hmeljarjev in zastopati njihove koristi.

Proračun za l. 1900.

Vsaki občinski odbor mora napraviti pravočasno za prihodnje leto proračun za občino. Tudi država bi ga morala napraviti, ako bi v njej vladale redne razmere. Da se smejo davki pobirati za prvo polovico tekočega leta 1901, to dovoljenje si je dala vlada na podlagi § 14 že koncem preteklega leta. Pričakovati je bilo, da, kadar se povrne mir v zbornico poslancev, se bo pravočasno moglo obravnavati o proračunu za l. 1901, da se dovoli vladi od strani zbornice pravica, pobirati davke v drugi polovici tega leta. Ker je pa to zdaj nemogoče, skleniti to razpravo v državnem proračunu pravočasno, je vlada predložila zbornici načrt postave, s katerim se njej dovoli, tudi v mesecih od julija do konca decembra t. l. pobirati davke. Radovedni smo, se li bo vsaj ta zadeva mogla razpravljati pravočasno.

Žganjarina.

Že pred nekaterimi tedni je naznanil »Slov. Gospodar«, da se ima vpeljati novo obdačenje za žganje. Deželne priklade na žganje odpadejo, a državni davek se nekoliko zviša. Vsled tega dobi država okoli 19 milijonov kron novih dohodkov ki se bodo pa razdelili med posamezne dežele. Mogoče, da se ta postava reši te dni.

Uravnava Mislinje.

Veliko milijonov goldinarjev hoče potrošiti vlada, da se zidajo nove železnice in uravnajo reke v svojem divjem toku. Te priloznosti ne smejo opustiti slovenski državni poslanci, da zahtevajo, naj se tudi za naše dežele stori kaj v tem obziru. Zato je vložil poslanec Žičkar že pred dalje časom predlog, da se uravnava mejna reka med Hrvaško

Bog, moj Bog, kako hudo vreme je bilo po noči!

Ves prizor je bil strašen — grozovit! — Stari in izkušeni možje — posebno ribiči — trdili so, da ne pomnijo več desetletij tako hudega viharja, tem manj pa še — po noči!

V istini! — Tudi jaz sem si ga zapomnil globoko v srce.

Da, celo tisti čas, ko sem zapuščal usodni in nesrečni kraj, bližajoč se krasnemu morskemu mestu po štiri uri dolgi poti, dejal sem: »Nikdar te ne zabim, rajski kraj, a ne zabim tudi tebe, usodepolna in strašna noč!«

Smešničar.

Iz stare šole: Sodnik: Oče, podpišite tukaj svoje ime. Kmet, ki nikdar ni obiskoval šole, se nekoliko pomislija, potem pa reče: Gospod, ko sem jaz v šolo hodil, se še nismo učili pisati.

Pošten zaslužek. Zrel ptiček je stal pred sodnijo ter mu je naznanil sodnik nazadnje, da pride na dve leti v luknjo. »Prav«, zaupije nek poslušalec, to si je v redu zaslužil, druga pa še svoje žive dni — ničesar.

in Štajersko: Sotla, v seji 10. maja pa je predlagal uravnavo Mislinje v Slovenjegrajskem okraju.

Slovenski poštni pečati.

Okrajni odbor Sevniki je vložil po poslancu Žičkarju sledečo prošnjo, katera se je v stenografičnem zapisniku po zahtevi istega poslanca ponatisnila dobesedno in se glasi:

Visoka zbornica državnih poslancev! Okrajni zastop Sevniki (Lichtenwald) je v plenarni seji dne 13. decembra 1896 glasom zapisnika od tega dne št. 284 sklenil, da se naroči okrajnemu odboru, naj izprosi pri dotičnih ministerstvih, da bojo pri vseh javnih državnih uradih v Sevnici grbi in pečati imeli razun nemškega tudi slovenski napis, ker je velika večina prebivalstva samo slovenskega jezika zmožna. — Okrajni odbor je vsled tega sklepa vložil prošnje pri zadevnih ministerstvih. Justično in finančno ministerstvo je vstreglo tem prošnjam. Trgovinsko ministerstvo pa, pri katerem je okrajni odbor s prošnjo z dne 1. januarja 1899, št. 3., zahteval, naj dovoli in zavkaže, da se napravi pri poštnem in brzojavnem uradu v Sevnici dvojezični uradni pečat to je z nemškim in slovenskim napisom, ni ničesar ukrenilo na to prošnjo in akoravno se je ta prošnja z vlogo dne 23. januarja 1900, št. 24, ponovila, še do danes ni nobenega odgovora. — Okrajni odbor tedaj nima drugega pota, kakor obrniti se na visoko zbornico državnih poslancev v zadevi navedene prošnje. — Zahtevanje, da se napravi pri poštnem in brzojavnem uradu v Sevnici uradni pečat z nemškim in slovenskim napisom, je gotovo opravičeno. — Krajna občina Sevnica ima po zadnjem ljudskem štetju 2466 prebivalcev, od teh je 85 nemške, vsi drugi so slovenske narodnosti, in velika večina je samo slovenskega jezika zmožna. Po ustavnem zakonu ima ta večina pravico, vsako potrjenje državnega urada v svojem jeziku zahtevati, tedaj tudi uradni pečat. Tak dvojezični pečat je pa tudi praktična potreba, že zavolj tega, ker se imenuje kraj Sevnica čisto drugače v nemškem jeziku, namreč »Lichtenwald« in je več krajev tega imena, tako na Koroškem, Avstrijskem in Štajerskem in zgodilo se je že večkrat, da je pismo, ki bi imelo v Sevnico priti, dolgo romalo po drugih krajih. Sicer pa se je potreba dvojezičnih pečatov pri takih poštah, kjer je prebivalstvo dvojne narodnosti, v principu že priznala in imajo vsi taki kraji na Kranjskem in Štajerskem na primer v bližini Brežice (Rann), Planina (Montpreis), Mokronog (Nassenfuss), Vojnik (Hohenegg) i. dr. dvojezične pečate. Le tukaj se temu opravičenemu zahtevanju ne vsteže. — Okrajni odbor prosi toraj visoko državno zbornico, naj to peticijo trgovinskemu ministerstvu s pozivom izročiti blagovoli, da napravo dvojezičnega uradnega pečata pri poštnem in brzojavnem uradu v Sevnici dovoli in zavkaže. — Okrajni odbor v Sevnici, dne 24. marca 1901.

To prošnjo smo objavili v »Slov. Gospod.«, da po njenem vzorcu tudi druge občine, ki še nimajo slovenskih poštних pečatov, postavijo slične prošnje in po svojih poslancih zahtevajo slovenske napise na svojih poštah.

Nujni predlogi zastran nesreč po ognju, povodnji ali vremenskih neizgodah so se obravnavali v seji dne 13. majnika. Med drugimi je šlo za podporo pogorelcem na Blanici. To priliko je porabil poslanec Žičkar, da je govoril v zbornici o nekaterih splošnih vzrokih, radi kateri propada naš kmet in se nahaja obče v veliki bedi. Govor objavi »Slov. Gospodar« v prihodnji številki. Predlog za podporo se je sprejel.

Politični ogled.

Prestolonasledniku Francu Ferdinandu prihajajo zaradi njegovih odločnih besed, s katerimi je obsodil vsenemško pr-